

Οι πολιτισμοί της Μεσοποταμίας- Η Αίγυπτος (σ. 20-30)

2.1. Η χώρα

Αίγυπτος

- ✓ Το βορειοανατολικό τμήμα της Αφρικής που διαρρέεται από τον ποταμό Νείλο.
- ✓ «Το δώρο του Νείλου» την ονόμασε ο Ηρόδοτος
- ✓ Δεξιά και αριστερά υπάρχει έρημος
- ✓ Σημαντικότερο φαινόμενο: οι ετήσιες πλημμύρες του Νείλου που κάνουν τη γη εύφορη.

Δύο τμήματα: α) η *Άνω Αίγυπτος* (το νότιο και ορεινό τμήμα)

β) η *Κάτω Αίγυπτος* (το βόρειο και πεδινό τμήμα με το Δέλτα)

2.2. Οικονομική, κοινωνική και πολιτική οργάνωση.

Η οικονομία:

- ✓ Βασιζόταν στη γεωργία με την άμεση επίβλεψη του κράτους / του φαραώ άμεση σύνδεση με τον Νείλο και τις πλημμύρες, αρδευτικά έργα που συντηρούνταν διαρκώς
- ✓ Καλλιέργειες: σιτάρι, κριθάρι, λινάρι, σπυροφόρα, κηπευτικά ελεύθερη συλλογή: πάπυροι, λωτοί, κυνήγι, ψάρεμα
οικοτεχνία: μύρα
- ✓ Κτηνοτροφία

Χαρακτηριστικά εξελιγμένης οικονομίας και κοινωνίας:

- ✓ Περισυλλογή φόρων από βασιλικούς υπαλλήλους
- ✓ Μαζική εργασία του λαού στην οικοδόμηση μεγάλων έργων
- ✓ Ύπαρξη ιδιωτικών και – κυρίως – ανακτορικών εργαστηρίων, στα οποία εργάζονταν εξειδικευμένοι τεχνίτες.
- ✓ Εξαγωγικό και εισαγωγικό εμπόριο.
- ✓ Ανεπτυγμένος τομέας παροχής υπηρεσιών.
- ✓ Πολυπληθής διοίκηση, αποτελούμενη από μορφωμένους υπαλλήλους (ιερείς, γραφείς, επαγγελματίες στρατιωτικοί κ. λπ.)

Διάρθρωση της κοινωνίας:

- Φαραώ (ενσάρκωνε τον επίγειο θεό και το κράτος)
- Τάξη ισχυρών: ιερείς, ανώτατοι κρατικοί υπάλληλοι, γραφείς, επαγγελματίες στρατιωτικοί
- Ελεύθεροι πολίτες, γεωργοί, τεχνίτες: εργάζονταν σκληρά για το μεγαλείο του φαραώ
- Δούλοι (ιδιωτικοί ή κρατικοί)

Πολιτική οργάνωση

- ✓ Βασιζόταν στην θεοποίηση του φαραώ
- ✓ Καθοριστικός ο ρόλος της θρησκείας
- ✓ Είχε θεοκρατικό χαρακτήρα

Ο πολιτισμός

A. Η θρησκεία.

Βασικά χαρακτηριστικά:

- ✓ Ο πολυθεϊσμός. Οι θεοί παρουσιάζονταν με σώμα *ανθρώπου* και κεφάλι *ζώου*.
- ✓ Στην αρχή → κάθε πόλη και θεός – προστάτης.
- ✓ Αργότερα → όλη η χώρα λάτρευε τους ίδιους βασικούς θεούς: *Άμμων-Ρα* (= θεός Ήλιος) με εκπρόσωπο επί γης τον φαραώ, *Ισις*, *Θσιρις*, *Ωρος*.
- ✓ Η προσπάθεια του Φαραώ Ακενατών να εξαλείψει την πολυθεΐα απέτυχε.
- ✓ Βαθιά πίστη για μετά θάνατον ζωή, εφόσον δεν καταστραφεί το σώμα του νεκρού → ταρίχευση νεκρών και ταφή μαζί με τα αναγκαία για τη μετά θάνατο ζωή, κατασκευή ταφικών μνημείων, με αμύθητα πλούτη και πολυτελή στολισμό για τον φαραώ και τους ευγενείς → συστηματική τυμβωρυχία.

B. Η γραφή.

- ✓ Επινόηση και χρησιμοποίηση γραφής ήδη από την 4η χιλιετία π.Χ. → υψηλό πολιτιστικό επίπεδο.
- ✓ Ιερογλυφική γραφή, με χαρακτήρες - σύμβολα, που αποκωδικοποιήθηκε το 1822 από τον J. Champollion, ο οποίος διάβασε το κείμενο της τρίγωνσης Στήλης της Ροζέτας.
- ✓ Γραφή δύσκολη στην εκμάθηση και την απόδοσή της → εξειδικευμένοι τεχνίτες, οι γραφείς που ήταν δημόσιοι υπάλληλοι και ασκούσαν ένα επάγγελμα με κύρος (Νέο Βασίλειο).
- ✓ Κείμενα γράφονταν πάνω σε παπύρους ή διακοσμούσαν τους τοίχους μνημείων, ναών και τάφων.

Γ. Τα γράμματα.

- ✓ Κείμενα που εξυμνούν τη δράση και τα κατορθώματα των φαραώ (η συντριπτική πλειοψηφία).
- ✓ Ποιήματα θρησκευτικού και λυρικού περιεχομένου, λαϊκές διηγήσεις (ελάχιστα).

Δ. Οι επιστήμες.

- ✓ Ανάπτυξη εμπειρικών αστρονομικών γνώσεων λόγω της ανάγκης για παρακολούθηση των πλημμυρών του Νείλου.
- ✓ Γέννηση και ανάπτυξη της πρακτικής γεωμετρίας λόγω της ανάγκης μέτρησης των καλλιεργήσιμων εκτάσεων
- ✓ Καλλιέργεια μαθηματικών με αφορμή την οικοδόμηση μνημείων (πυραμίδων).
- ✓ Απόκτηση πολύ σημαντικών γνώσεων ανατομίας και ιατρικής λόγω της ταρίχευσης των νεκρών.

Ε. Οι τέχνες.

Τέχνες στην υπηρεσία των φαραώ, υμνούσαν τη ζωή και τη δράση τους: αρχιτεκτονική, γλυπτική και ζωγραφική.

Μορφές τέχνης:

- ✓ Τα γιγάντια μνημεία που επιβάλλονταν με τον όγκο και τις διαστάσεις τους: πυραμίδες (π.χ. της Γκίζας) και τεράστιοι ναοί (στο Λούξορ και το Καρνάκ) με περιστύλια, υπόστυλες, Αίθουσες κ.λπ. .
- ✓ Έργα ζωγραφικής και ανάγλυφα που κοσμούσαν τις επιφάνειες των ναών και των ταφικών μνημείων.
- ✓ Μικρά αγάλματα από ξύλο ή πέτρα.
- ✓ Έργα μικροτεχνίας από μέταλλα, πολύτιμους ή ημιπολύτιμους λίθους.

Ασκήσεις:

1. Ποιους σκοπούς εξυπηρετούσε η τέχνη των Αιγυπτίων;

---

2. Ποια ήταν η σημασία του Νείλου για την Αίγυπτο;

---

3. Να δώσετε το σχεδιάγραμμα της αιγυπτιακής κοινωνικής ιεραρχίας. Ποιοι αποτελούσαν το μεγαλύτερο μέρος της κοινωνίας; Ποια ήταν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα και τι γνωρίζετε γι' αυτήν;

---

4. Ποιες επιστήμες αναπτύχθηκαν στην Αίγυπτο; Γιατί αναπτύχθηκαν οι συγκεκριμένες επιστήμες στην Αίγυπτο;
